

CARTILE

SATEANULUI ROMANU.

DESCÉPTA-TE ROMANE!

Cartea XI.

Novembre.

An. X.—1885.

Pecatele parentiloru.

— Novela poporala. —

(Fine.)

In demanéti'a urmatóre badea Stanu se sculà tare de demanétia. Erá Vinerea mare. Elu 'si randuí lucrurile prin curte, merse in ocolu la oile cu miei. Srigà galitiile si le dede cucuruзу, apoi mai facù odata ochii róta prin curte si esí.

Tocmai pre candu esiá pre portitia, se deschise usi'a tindei. Erá Anuti'a ce nu mai poteá dormi. Badea Stanu se oprí si o priví cu dulcétia dícundu-si: de n'ai fí tu in lume, cine scie ce s'ar' alege de mine?! Apoi plecà pre drumu la dealu catra podu, cà-ci nu voiá se stee façia 'n façia cu cas'a lui Florea Buzduganulu, ce'a ce ar' fí trebuitu, déca ar' fí voituu se tréca preste punte. Afará de ace'a erá prea de demanétia, cá se mérga la baserica, déca s'ar' fí dusu dreptu la pop'a de acumu. Acasa nu voiá se fie, candu se va scolá Sofi'a, cá se dee dintr'un'a façia cu ea. I-ar' mai fí placutu se vie de undev'a, cá de alta data si se-o gasésca lucrandu si apoi se-o intrebe cev'a, cá si candu si-ar' fí uitatu de tóte lucrurile petrecute in sér'a trecuta.

Erá amaritu badea Stanu si nici nu poteá fí altcum. Si cum se nu? Candu elu sciá, cà Sofi'a lui cu care a traitu 20 de ani inchieiatu, cu care a gustatu dulcele si amarulu si cu care a avutu o copila asia de dragalasia cá Anuti'a, Sofi'a dîcu nu numai cà nu a uitatu de dragostea ei din tineretia, dar' inca iubesce si acum pre Florea. Sciá elu cà Sofi'a e nevinovata si cà femeia mai credintió-

sa in lume nu p^ote fi, dar' totusi i-cadea greu, c^o elu in 20 de ani nu i-a potutu cascig^o dragostea ei, ce-i er^o asia de lipsa pentru a pote^o traⁱ liniscitu si in ticna.

Cu ast'feliu de ganduri ajunse badea Stanu la pop'a. Er^o chiar' vremea b^osericeⁱ. Preut^os'a l'a intrebatu pre badea Stanu ce face lelea Sofia si Anuti'a, elu i-a respunsu, c^o facu bine si c^o-su sanet^ose, apoi s'a dusu la b^oserica.

— Anutia! d^ocea lelea Sofia copilei s'ale, dupa-ce a e-s^otu badea Stanu. Anutio! vino si siedi aici langa mine pre stavil'a patului. Eu nu me s^omtiescu bine, 'su bolnava. Dar' 'su-reu bolnava Anutia, si d^oca asiu mor^o eu, tu se nu te superi tare.

Anuti'a pl^onge^o si nu d^ocea nemicu, c^oci nu pote^o dice de pl^onsu.

— Ada-mi pu^oina apa se b^ou, se me recorescu si apoi se me asculti, c^oci am se-ti destainuescu unu lucru, audi Anutia unu lucru mare. Eu vre^ou se-lu sc^oi tu dela mine si se nu-lu audi dela altii, c^o-ci s^ote t^oi l'ar' spune cum n'a fostu.

Anuti'a i-duse apa. Lelea Sofia be^o, apoi prinse pre Anuti'a de mana, se uit^o in ochii ei, o sarut^o cu dragu si apoi i-d^ose:

Eu am se moriu copila draga, c^o-ci ori-ce asiu face n'asiu mai pot^o traⁱ. Si d^oca asiu traⁱ n'asiu folos^o nemicu, ci ti-asiu stric^o tie dulcea mea Anutia.

Inse inainte de a mor^o 'ti-lasu sfatulu: se nu te mariti dupa cine nu-ti place, fie acel'a angeru nu omu. Andreiu te iubescu, eu o sciu bine, tu inca ti-ai d^o sufl^otu pentru elu, f^oi dara a lui, c^o se poti fi mai f^oricita c^o mine.

Dic^ondu acestea lelea Sofia odichn^o odata, apoi er' sarut^o pre Anuti'a si i-spuse mai departe urmat^oriele: Er^oam copilandra de 16 anisiori, asia cum esci si tu acum. Si er^oam frum^osa c^o si tine si iubita de toti. Toti 'mi spu-ne^ou c^o li-su draga, dar' eu nu spuneam nimerui, c^o-ci inca nu-mi aflasemi omu pre placulu meu. Intr'o s^ora

veneámu dela campu, cev'a înainte de a veni turmele in satu, candu alergandu spre mine unu bivolu impungaciu, ce si-a fostu lasatu pașiunea vediendu-me. Am ingalbinitu, voiam se fugu mi se indoiáu petiórele. Atunci resare cá din pamentu unu voinicu alergandu din partea in catrau mergeam eu. Elu aveá in mana o bâta de stejariu.

Bivolulu erá mai langa mine, candu elu 'lu loví preste nasu cu atat'a potere, încátu a trebuitu se se traga inapoi si se fuga rancânindu.

Atunci am caditu josu de frica, dar' voiniculu indata mi-a ajutat se me scolu. Mi-a dísu se nu-mi fie frica, mi-a vorbitu asia de dulce, incatu me sêmtiám atrasa de elu cá prin farmecu. Erá Florea Buzduganulu tatalu lui Andreiu.

De atunci am' aflatu eu cu cine se impartu dragostea mea. Si erám fericita, cà-ci nadasduiám se fie elu a meu si eu a lui.

Erá frumosu voinicu Florea, erá chiar' cá Andreiu si si eu erám chiar' cá tine. Ne iubeám si ne dragosteam adese, cá tinerii si erám fericiti.

Dar' a venitu o vreme, cându eu n'am mai potutu vedeá pre Florea. Parentii l'a fostu opritu, si in scurta vreme, elu luá in casatoria pre Nuti'a, care s'a dusu dupa elu fora voi'a s'a. De atunci a peritu fericirea pentru mine pre pamentu. — Florea me iubescu si acum, desi 'su 20 de ani trecuti de atunci si eu . . . eu inca 'lu iubescu cá in diu'a in care m'a scapatu dela mórte.

Eu inse a trebuitu se me maritu cá tóte fetele, cá se potu traí in lume. In totu satulu fetioru eu minte si omu de omenie cá Stanu, cá tatalu teu nu erá. Elu m'a cerutu Eu i-am spus, cà-lu cinstescu si me legu cu elu pre viétia, dar' dragostea mea nu i-o potu dá. Si elu, tatalu teu totu s'a legatu cu mine la bine si la reu nadașduindu cá cu vremea 'lu voiu iubi.

Vai copil'a mea candu 'mi aducu aminte de bietulu tatalu-teu, catu a suferitu si n'a spusu la nime, me cuprindu fiori si-mi vine se plangu si se moriu plângându.

Nici odata elu n'a fostu desmierdatu de soçi'a s'a cá alti barbati. Eu i-vorbiám cá unu tata bunu, dar' nu cá unu soçiu, ce ascépta desmierdari si vorbe dulci. Si elu a traitu si asia si se pare cá a fostu multiamitu pana a séra.

Vai Anutia candu 'mi aducu aminte de vremile candu te-ai nascutu tu, me lovesce o dorere ce nu are pareche in lume. Elu, Stanu nu sciá ce se faca de bucuria, me acope-rea pre mine si pre tine de sarutari, ér' eu i-respundeám dragostei lui cu o privire rece. Ce n'ar' fí datu elu atunci pentru o imbraçiosiare calda din partea mea? Dar' eu ace'a nu i-o poteám dá. . . . Eu iubiám pre altulu. Eu iubiám pre Florea.

La acestea cuvinte faci'a lelei Sofia se galbení. La biserica trageáu clopotele, cari sunáu jalnicu, cá o cantare la mormentu.

Anuti'a incepù a plânge cu dorere si a sarutá pre lelea Sofia spre a-o aduce la viétia, cà-ci ea pareá cá o mórta.

Plangerile Anutiei s'a auditu din casa pana preste vale la Florea.

In usi'a graşdului ce dá catra vale stá Florea tristu si abatutu. Elu aude pre Anuti'a plangându. Pricepe cá se intempla ceva reu si din catev'a sarituri trece puntea, apoi calea si intrá in cas'a lui Stanu clopotariulu.

Ce'a ce-a vediutu intrandu l'a facutu se inmarmurésca. Anuti'a cadiuse in genunchi si sarutá man'a rece a mamei s'ale, ce pareá mórta, apoi din candu in candu scoteá câte unu suspinu inadusítu, cà-ci nu mai poteá plânge.

Lui Florea i-se strinse anim'a, se clatiná pre petióre si erá mai se cada josu.

Numai in sér'a trecuta elu a povestitu cu Sofi'a, carea erá sanetósa si acumu o vedeá mai mórta, abíá resuflandu câte-odata.

Anuti'a nu audí candu intrá in casa badea Florea. Ea stá in genunchi si cá scósa din minti sarutá cu focu man'a dulcei s'ale mame. De odata lelea Sofia pareá cá se trediesce.

Ea 'si deschise ochii si ce a vediatu mai antaiu a fostu badea Florea.

Façi'a ei galbina se facù purpura. Ochii ei incepura a straluci cu focu. Se pareá cá lelea Sofia erá 'n flórea vietiei asia cum erá in dílele fericite.

Vino Floreo! vino! se-ti dáu unu sarutatu, care aséra nu am voíitu se tí-lu dáu díse lelea Sofia. Vino Floreo se-ti dáu unu sarutatu. Dar' mai antaiu trebue se me asculti.

— Fà totu ce poti, cá Andreiu se se impreune cu Anuti'a, díse apoi lelea Sofia cu glasulu mai stinsu, cá déca n'amu fostu noi fericiti, se fie ei, càci dragostea loru e cá si a nóstra. Eu moriu, càci nu mai potu traí si de asiu traí asiu fí spre nefericirea Anutiei mele, càci tatalu seu niciodata nu ar' dá pre copil'a s'a dupa fíiulu acelui'a, pre care femeia lui 'lu iubesce. Tóta dragostea ce am purtatu-o Floreo a fostu numai a t'a si moriu iubindu-te cá in diu'a candu te-am vediatu antai'a data. — Dar' moriu cá o femeie rea, desi 'su nevinovata, inse D.-diu vede, cá eu nu sum de vina. Pecatulu e alu parentíloru tei si ai mei, ei n'au vrutu se ne impreune. . . . Acum saruta-me antai'a data dupa 21 ani.

Badea Flore mai nebunu 'si lipí buzele de a lelei Sofie si se pareá cá voiesce se-i dee sufletu din sufletulu seu, numai cá se mai traésca. Elu strigà apoi: dorinti'a t'a va fi implinita drag'a mea Sofia! . . . Dar' Sofi'a 'si mișcà buzele, 'si inchise ochii si . . . adormí.

VI.

Clopotele sunáu mai jalnicu cá totu-de-a-un'a. Intregu satulu pareá cá jelesce. Femeile cu lacremile in ochi se apropiáu de cas'a lui Stanu clopotariulu, cá se vada remasítiele celei mai sdravene neveste din Valeni.

Tóta lumea vorbiá in taina despre mórtea acestei femei. Tóta lumea priviá cu mila la frumós'a cöpila, la Anuti'a flórea Valeniloru.

Andreiu fetiorulu lui Florea Buzduganulu, candu a audea de mórtea lelei Sofie a alergatu la badea Stanu, a intratu in casa si voiá se ajute si elu cev'a. Dar' candu a vedutu pre drag'a lui Anutia plângându i-a peritu tóta puterea, si-a scosu nafram'a de dupa sierpariu, a pusu-o la ochi si a plânsu si elu, cá omulu, pre care 'lu invinge dorerea. Cum ar' fi vrutu elu se fie atunci numai singuru cu Anuti'a, se o iee in braçie, cá pre unu copilu si se o mangleie, cum póte mangaiá omulu, ce nutresce o dragoste asia de mare.

Dar' ómenii eráu multi si apoi Anuti'a chiar' atunci plangeá mai tare, candu vedeá pre Andreiu. Ea 'si aduceá aminte de vorbele mamei s'ale pre patulu de mórte si-i pareá cá aude inca din buzele ei: „Andreiu te iubesce, eu o sciu bine, tu inca ti-ai dá sufletulu pentru elu, fii dar' a lui, cá se poti fi mai fericita decâtu mine!“

Dar' s'au raritu ómenii si Andreiu a remasu singuru cu Anuti'a. Ea siedeá la capulu sicriului si elu la petióre si nu dîceáu nemicu . . . tacéu, càci dorerea nu-i lasá se vorbésca. — In fine Andreiu cu glasu intreruptu de suspine dîse Anutiei:

Redica velulu Anutia draga se sarutu man'a mamei t'ale si . . . a miele, — Anuti'a priví in ochii lui Andreiu, redicá velulu si amendoi de-odata sarutara manile mamei loru. Apoi Andreiu redicá privirea s'a senina si nici o lacrima nu-i curse mai multu. Elu luá man'a Anutiei intre ale s'ale, o strinse cu dragoste si dîse:

— Vrei tu se fii a mea Anutia?

— Vreáu respunse Anuti'a plângându. Apoi Andreiu o sarutá pre frunte. Legatur'a loru erá facuta. Martoru erá unu trupu mortu, dar' erá unu martoru iubit care a adormitu cu dorulu de a-i vedeá uniti pre vecie.

In díu'a a dóu'a de pasci a fostu inmormentarea lelei Sofia. Adunare mai mare n'a fostu de candu-i Valenii cá la prohodulu muierei lui Stanu. — Trei preoti o dusera la celea

vecinica si preutés'a indepliní lui badea Stanu tóte lucrurile muieresci. Clopotele s'au trasu tóta díu'a si jocu in Valeni in díu'a ace'a n'a fostu. Si nu le pareá reu pentru joculu loru^a la fete si la fetiori, dar' le pareá reu sí-i durea anim'a dupa flórea nevesteloru, dupa femeí'a lui Stanu clopotariulu.

Dóuaspredece evangellii s'au cetitu pana la gróp'a ei si toti patru praporii í-i duceáu inainte patru ómeni de vrés't'a lelei Sofia.

Crucea ce aveá se i-o implante la capu o ducea Florea Buzduganulu judele satului. Elu se nisuiá se-si ascunda la-crimele dar' nu poté. . . . Lumea 'lu vedeá si nu se mirá. Sciá si lumea cá Sofí'a a fostu se fie a lui si déca n'a fostu din anim'a lui totusi nu s'a stersu si nu se va sterge in veci.

Dupa sicriu mergeá Stanu cu Anuti'a de mâna. Amendoi galbini cu privirile in pamentu si linisciti. . . . Ei numai poteáu plange. In doreri mari omulu nu póte nemicu, . . nu póte nici plânge.

Apoi au ajunsu la grópa. Au pusu sicriulu pre marginea mormentului. Pop'a Valeniloru a facutu deslegarea, apoi . . s'a slobodítu sicriulu.

Atunci Anuti'a lesiná. Badea Stanu erá asia de slabu vediendu cum pierde totu ce a avutu mai scumpu in lume, incátu nu-o potù tieneá. . . Ea erá se cada. . . Inse dóua braçie o strinsera la sinu cu dragu. . . . Erá Andreiu. — Elu o scóse din cintirimu in braçie asia cum o trecuse nu de multu preste punte. Ér' dupa ce se tredí o duse de mana pana acasa. — Si tótu satulu erá la inmormentare, si toti iau vediutu, si nime n'a fostu care se nu gândésca: „O! ce parecee minunata!“ Lumea intréga voiá se se intemple ace'a ce a lasatu lelea Sofia cu limba de mórte, desí lumea nu sciá nemicu de ce'a ce a vorbitu ea, candu i-a esítu sufletulu.

VII.

. . Bine o fostu dísu lelea Sofia pre patulu de mórte, cá Stanu déca ar' traí ea, nici-odata nu se-ar' invói se-si dee fat'a dupa fíiulu pre acarui tata 'lu iubescce si l'a iubit

femei'a s'a. — Dar' ace'a n'a gânditu-o nici lelea Sofia cà nici prin mórtea s'a, se nu póta face pre Anuti'a ei fericita.

Hei! dar' si badea Stanu 'si aveá temeiuu seu pentru ce lucrá asia si pentru ce nu altmentrelea. — Elu inca erá omu si numai omu, desí altmentrelea asiediatu si cu mintea la locu. Dar' candu se gândeá elu la Florea care a fostu pricin'a mortii Sofiei,.. cà-ci socotiá badea Stanu: „De n'ar' fi cerutu elu Joi sér'a candu au venitu dela cina, “ . . . de n'ar' fi cerutu dicu, unu sarutatu, n'asiu fi auditu nici eu nemicu si déca n'asiu fi auditu n'asiu fi mustratu pre soçi'a mea, si déca nu o asiu fi mustratu, nu s'ar' fi bolnavitu de suparare siar' traí si astadi.

Acestea le-a ganditu badea Stanu si dupa ce a datu respunsu trimisiloru lui Florea si Andreiu, respunsu scurtu si aspru: „Nu voiu dá nici-odata pre Anuti'a dupa Andreiu.“ Anuti'a inca a auditu acestu respunsu, dar' ea n'avea mama càrei'a se se jaluésca. Atunci inse î-i vení cev'a in minte. Si-a stersu lacrimelè, s'a imbroboditu frumosu, si-a pusu o siurtia négra, s'a gatatu si s'a chichitu frumosu cá de credintia si a esítu pre portitia. . . . Apoi a ajunsu la punte.

Andreiu erá de ce'a parte superatu cá omulu ce si-a pierdutu nadeşdea din lumea ast'a. . . . Anuti'a a trecútu singura preste punte. A ajunsu de ce'a parte a datu binetie lui Andreiu, apoi i-a disu. Ascépta cá dóua ceasuri, apoi vino la pop'a cà me vei gasí acolo. Numai atât'a a dîsu Anuti'a si apoi s'a dusu.

Candu au vediutu-o preutés'a venindu gatata cá de credintia si galbena cá o mórta o cuprinsera fiori. Erá dî de lucru, gandeá preutés'a, óre pentru-ce s'a gatatu asia Anuti'a?!

Anuti'a a ajunsu la preutés'a, i-a sarutatu man'a, apoi s'a pusu pre unu scaunu façia 'n façia cu preutés'a. Eráu numai amendóua.

— Domni'a-t'a mi-ai fostu cá o mama si-mi esci si acum, dîsè Anuti'a cu lacrimelè 'n ochi. Mam'a a moritu acum de 7 luni. Ea a fostu muiere blanda, buna si credintiós'a, dar' a fostu nefericita.

— Sciu, sciu dise preutés'a trista. Ea iubeá pre Florea. La acestea Anuti'a a ingalbinitu si mai multu. Ea gandeá,

cà nime afara de Florea, de ea si tatalu seu nu scie tain'a mamei s'ale. Preutés'a a vediutu acést'a, de ace'a s'a incercatu a o linisci.

— Nu te mirá, chiar' mama-t'a 'mi spunea de dragostea ei. N'a fostu ea de vina, ci parentii ei si a lui Florea, pre cari, de câte-ori i pomeniá tutu-de-a-un'a tremurá si dîceá cu glasu slabu: E pecatulu parentiloru! . . .

La acestea cuvinte a bunei preutese, Anuti'a incepù a plange. Si a plansu multu, càci o durere tainica o consuma. Numai dupa multa vreme a potutu dîce: „Si pre mine pe-
catulu parentelui are se me faca nefericita!“

Preutés'a ascultà acestea cuvinte fara nice o mirare. Ea sciá totulu. De-ace'a lasà pre Anuti'a pana ce-si versà tóte lacrimelè si tóta dorerea apoi pusè pre ea o sarutare de mama dulce si-i dise: — „Tu vei fi fericita càci eu sum pentru tine cá si mam'a care te-a nascutu.“

Anuti'a î-i sarutà mân'a si priví in ochii ei cu multumire si incredere. Nici-odata in viéti'a ei n'a fostu asia de frumósa cá acum, càci nici odata nu e fiinti'a femeésca asia de dragalasia si dulce cá atunci candu acoperita de binefaceri din partea cuiv'a privesce cu ochi lacrimati plina de incredere in ochii benefacatoriului seu.

Pre candu preutés'a si Anuti'a se priviáu cá bujorulu.

Andreiu sarutà man'a preutesei apoi tacù cá omulu ce nu scie de sene. Bun'a preutésa inse pricepù cá trebue se fi fostu o intielegere intre Anuti'a si elu de ace'a dise cu glasu dulce:

— Intielegu, intielegu copii miei, asceptati-me cà víiu indata. Apoi a esitu.

Andreiu a remasu singuru cu Anuti'a.

— Ce o se iésa de aici? dise Andreiu catrà Anuti'a

— Eu sciu?! nici eu nu sciu. Se ne lasamu in voi'a sortii si a preutesei care tiene locul mamei mele.

— Dá in voi'a sortii dise si Andreiu, si ne mai potendu-se stâpêní alergà la Anuti'a, o prinse cu dragu in braçia, priví dulce in ochii ei si o sarutà cu atât'a focu încátu credeái cá vrea se-si pue sufletulu pre buzele ei. . . Atunci. usi'a se deschise.

Preotulu, Stanu, si preutés'a intrara imbracati de serbatóre.

Preotulu si preutés'a se priviáu suridiendu ér' badea Stanu cu ochii 'n pamentu pasí inainte.

Andrieu si Anuti'a tremuráu.

Asculta Andrieu dise badea Stanu. Tu ai se fi copilulu meu, căci voi ve iubiti. Acésta muire care e vrednica se o numescu angerulu meu si alu vostru, dise elu aretandu spre preutés'a: acésta femeia mi-a aretatu in trei cuvinte că facu reu déca nu facu asia cum cere dragostea vóstra. — Eu am ascultatu-o căci nu voiescu se-mi ingreunezu sufletulu cu unu pecatu asia de mare cá sí care lasiu fi facutu lucrându altmentrelea. — Unu lucru inse ceru dela tine Andrieu. Siedi la mine si nu duce pre Anuti'a lâ cas'a vóstra. Prea sémena Anuti'a cu mama-s'a si nu me lasa anim'a cá se se bucure tatalu teu vediendu-o in tóta diu'a. Uite! vréu si eu se o vedu in tóta vremea, se me grigiésca la batranetiile mele si se me iubésca, căci de puçina dragoste me-am bucuratu io 'n lumea 'ast'a.

Faceti ce ve dicu si atunci ve dáu benecuventarea mea. Nu vreau se facu pecatu, . . se despartiescu dóua animi ce se iubescu. — Fie platita viéti'a Anutiei cu mama-s'a si a t'a Andrieu cu tatalu teu. Ajunga pecatele parentiloru lorú!.

Ací tacù badea Stanu si acceptá.

— Facu totu ce poftesci! numai dà-mi pre Anuti'a dise Andrieu cu focu tenerescu privindu in ochii fermecatori a Anutiei.

Atunci badea Stanu se redicá in tóta marimea s'a. Se pareá că e cu multu mai mare cá alta data si cu unu glasu serbatorescu díse: „Ddiu se ve benecuvinte!“

Cându rostí celea din urma cuvinte intrà si Florea pre care-lu chiamase preutés'a fara scirea nimenui. Pre pragulu usiei elu strigá plinu de fericire: Aminu.

Badea Stanu priví indereptu. Vediù lacrimi in ochii lui Florea se întórse spre elu si cu glasu linu si pretinescu î-i dise: — Se ne iertamu unulu pre altulu Floreo. Si tu ai suferitu in viétia dar' aveai dragostea ei, a Sofiei mele, care erá a t'a. Dorcritele mele inse au fostu mai mari. Sofi'a

erá a mea, dar' nu-mi poté dá dragostea ei. — Si nu erá ea de vina. Pecatele parintiloru a facutu totu reulu. — Ea n'a fostu pentru mine lasata de Ddieu ci pentru tine Floreo! càci pre tine te iubiá. — Ea mi-a spus'o la vreme dar' n'am ascultat-o. Si cu tóte astea ea a fostu angeru nu muiere. . .

Vai! a locuí in casa cu o femeia pre care o iubesci, si a scí cà gandulu ei sbóra la altulu desí numai gandulu, dar' si atát'a e amaru e destulu de amaru pentru a-ti amari viéti'a.

Dar' se uitamu tóte si se ne rogamu lui Ddieu, cá se ierte pecatulu parentiloru tei si a Sofei cari din duşmanie pentru altulu au vófitu se faca fericirea fíiloru loru.

Se-i iertamu càci firea omenésca e supusa la mari gre-sieli. Uite si io erá se cadu in pecatulu loru fara sfatulu acestei muieri vrednice, díse aretandu spre preutés'a. Acum inse vedu cà e mai bine asia. . . .

Stanu tacù. Florea 'lu imbraçiosia cà pre unu frate dulce, si ei plangeau imbraçiosiatu.

Atunci pop'a facù semnu preutesei carea esí. Doi ómeni intrara apoi in casa indata dupa esirea preutesei.

Eráu martori contractului de casatoria! Andreiu si Anuti'a eráu pierduti in fericire.

Pre marginea vanei la portiti'a lui Stanu clopotariulu din Valeni doi soçi teneri privescu cu lacrimel' 'n ochi, — intr'o deminétia de primavéra, — dupa nisce frânturi de lemne ce le mêná valea.

E Andreiu cu Anuti'a ómenii cei mai fericiti din Valeni; ér' lemnele suntu franturi din puntea ce erá intinsa preste vale.

Valea a crescutu si a ruptu puntea, care a fostu martora descoperirii celei de antaiu a dragostei acestoru doi soçi.

Badea Stanu ese si elu la portitia, si vediendu puntea cum se rupe bucata de bucata, dice privindu in departare cu ochii umedi de lacrimi de fericire: a ploatu la munte.

ÉR' de ce'a parte Florea i privesce pre toti trei cu multiamire, apoi i dà lacremile si-si dice: Multu me costa fericirea fiului meu! Déca Sofi'a ar' fi fostu a mea, nu ar'

fi avutu o Anutia asia de dragalasia. Dar' cine scie dá déca e mai bine asia?!

VIII.

Candu privesce Florea preste vale ese si Nuti'a, muierea lui din casa. Vede pre Andreiu, pre Anuti'a si pre Stanu de ce'a parte, ér' pre Florea dincóce, . . . îngâlbinesce si díce cu unu glasu dorerosu:

Toti se gândescu numai de ei. De mine nici cá le pasa. Ei nu sciu cá eu amu fostu si-su si acumu cea mai nefericita muiere. Barbatulu meu nu me iubescu, nici nu se sfiesce de ace'a cá io sciu de dragostea lui catra Sofi'a. Io nu l'am iubitu si nu-lu iubescu nici acum. Ér' copilulu ce ni l'a datu D.-dieu la tramisu Florea, din cas'a nóstra, de dragostea Sofiei celei mórte. . . .

Am sciutu io cá asia va fi, dar' nu m'au ascultatú nici parentii, precum nu me asculta nici acum nime.

Ei m'au datu dupa Florea, fiindcă s'a intielesu cu parentii lui.

O pecatele parentiloru! pecatele parentiloru! unde m'ati adusu!? . . .

Atunci de pre colin'a ce se intinde de asupr'a satului Valeni, unu pastoriu langa turm'a s'a cântá cu jale:

Ah amaru si vai de viétia!

Nici o draga diminétia,

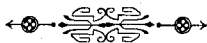
Se nu versu lacrimi pre fačia,

Nici o draga de cu séra,

Lumea se nu-mi fie amara!

Apoi glasulu se departéza. Vorbele nu se mai intielegu, si lelea Nutia intra in casa cu anim'a sdrobotita. . . .

Georgiu Simu.

Filoxer'a.

Se scie cá filoxer'a, acestu teribilu flagelu alu viiloru a facutu in Franci'a cele mai mari ravagii, causandu acolo pagubi enorme. In Franci'a prin urmare lupt'a omului contr'a filoxerei a fostu, prin natur'a lucrului, mai inversiunata cá ori unde.

Francesii, cari au deja o esperintia de 10 ani in combaterea insectei periculóse ivita acum sí in podgorile nóstre, Francesii suntu asiá dar' cei mai apti pentru a ne invetiá cá se aflamu léculu. Estragemu deci din brosiur'a d.-lui Maurice Gerardu, publicata de curêndu, urmatórele indicatiuni ce ni se paru mai nimerite pentru rezultatulu doritu :

Pe câtu têmpu filoxer'a nu s'a implantatu, inca pe radacini, se potu luá óre-cari mesuri pentru a oprí desvoltarea ei. Trebue pentru acést'a primavér'a se se unga butasii cu catranu de hulia topitu sí se se bata bine pamentulu, amestecandu-lu totu-de-o-data cu catranu. Gudronulu se póte inlocuí sí cu petroliu séu cu sápu nu de sulfatu de cupru. Asemenea e bine de a inlocuí pamentulu dela radecini prin nasipu.

Cându a ajunsu filoxer'a pe radecini trebue a se cautá midilóce de stêpire. Tóte propunerile de sadire de plânte acre séu veninóse au fostu aretate de esperintia cá lipsite de ori-ce efectu. Altii au propusu de-a udá podgoriele cu solutiuni tocice, inse aceste nu au decátu unu singuru efectu siguru *acel'a de-a omorî vit'i'a.*

Procedeuulu celu mai radicalu, care este din nenorocire si celu mai greu de aplicatu, este *acel'a* alu inundatiunei. Déca se póte acoperí in têmpulu ernei tóta víi'a in têmpulu de 13 pâna la 15 dîle cu apa, atunci dispere filoxer'a. Acésta inundatie in têmpulu iernei nu face nici unu reu vitiei. In Franci'a sa facutu o multíme de esperintie in privinti'a acést'a, din cari vomu dá aci numai un'a, ce'a mai isbitóre din tóte. La Mas-de-Fabre aprópe de Avignon, esistá la 1867 o viia producându 925 ectolitri de vinu. Anulu cel'alaltu filoxer'a redusese recólt'a la 40 ect. ér' in 1869 la 35. Aplicându inundati'a in primulu anu recólt'a se sui la 120 ect., in alu 2-lea (1871) 450, in 1872: 849.

Asia dar' proprietarii cari suntu in fericit'a positie de a dispune de multa apa, au unu midilocu siguru de-a lecuí vitiele loru.

Si nesipulu inca este unu bunu midilocu contr'a filoxerei, care nu póte traí in trênsulu. Trebue se se scóta pamentulu impregiurulu radacineloru sí se se inlocuéscu cu nesipu. Nesipulu nu aduce neci o vatemare vitiei, greutatea constá numai in marmea transporturiloru sí lucruriloru trebuintióse.

Indesarea și baterea pământului aduce și ea servicii bune. Această lucrare aduce destul de iute peirea insectei și se poate face ori unde. În primul moment ea poate face unu reu orecăre vîtiei, inse reulu dispare iute și vîti'a prinde poteri nouă.

Tote midilócele aretate pîna aci suntu midilócele mecanice. Mai esista o alta categorie de lécuri. Este ace'a a midilóceloru chemice séu toxice. Suntu multe materii, cari potu omori filoxer'a, inse o mare parte nu potu fi de nici unu folosu in practica. Numai acele substantia potu fi folositoare, cari emitu gasuri, caci licuidele nu au efectu asupr'a insectei. S'au propusu solutiuni de sare, de pucioasa, de cenusi, de droșdii, de varu, de cloru, de fosforu etc. etc.

Éca acele substantie pe care le-a probatu esperinti'a cá bune :

Sulfurele de carbonu, o combinatie de sulfu și carbune. Are incovenientulu de a aveá unu mirosu fórte neplacutu si de a face une-ori explosiune. Acést'a se poate inse evita cu orecare bagare de séma. Substanti'a se 'ntroduce in pamentu printr'unu aparatu de injectiune, numitu *injector Gastine*. Se facu patru injectiuni la metru patratu, fie-care de câte siese pîna 'n diece gr. Acést'a se face odata in lunile *Novembre, Martie si a dáu'a bra* in Iunie. Dupa fiecare operatie se voru depune ingrasiaminte puternice, amestecate cu clorure de potasiu, pentru a intari viti'a. Déca ea este deja prea slabita, se va micșiorá dos'a. Licuidulu costa in Franci'a 45 franci, 100-a de kilograme; ér' aparatulu 40 de franci. Vêndiatorii dáu esplicatiuni pentru intrebuintiarea practica a aparatului.

Mai esista unu altu modu de a esplicá sulfurele de carbonu, care constà in intrebuintiarea sulfo-carbonatului de potasa, care se descompune de sene, producându vapori de sulfure de carbonu. Acestu metodu are avantagiulu, cà substanti'a intrebuintiata serva totu-de-odata si de ingrasiaminte pentru planta. Cere inse multa apa, pentru-cà trebue a se mantiené unu tîmpu indelungatu viti'a inundata de o solutiune de sulfo-carbonatu. De-ace'a nu se poate intrebuintiá ori unde. Unde se poate aplicá, e inse unu midilocu de-o eficacitate minunata.

O buna precautiune pentru a completá tote tratamentele indicate mai susu este acést'a. Constatatu fiindu cà filoxer'a de-

pune érn'a o mare cuantitate de óua pe butașii și pe trunchiulu vitiei, trebuie se le distrugemu. Spre acést'a se amesteca bine 9 klgr. de gudron de hulia cu unulu de untu de lemnu greu (de mașine) și se disólva in o suta parti apa. Cu acestu licuidu se spoiesce tóta tulpin'a, in lunile Novembre pana Februarie. Acés-ta spoire trebuie se se faca numai candu este têmpulu uscatu și dupa taerea vitiei. Cându scórti'a este grósa, trebuie departata si arsa. Pentru vitiele tinere inse, ar' fí periculósa jupuirea.

Aceste suntu midilócele serióse recomêdate de esperintia.

Necesarulu.

Pe ravasiu.

(Fine.)

Ati cugetatu voi óre bine la ce'a ce faceti, cându lu-ati pe detorie? — Dati altui'a drepturi asupra libertatii vó-stre. Déca nu poteti platí la terminulu pusu, ve este rusíne se dati fația cu creditorii vostri, veti vorbí cu densii cu téma: ve veti injosí cá se ve scusati inaintea loru intr'unu modu umilitoriu; incetu cu incetulu ve perdeti francheti'a si ve-ti ajunge cá se ve desonorati prin mintiunile cele mai invé-derate si cele mai miserabile; cà-ci dupa cum díce betra-nulu Ricard, cea de antaniu gresiéla este cá se te indato-redi, a dóu'a este a mintí. Acel'a care face datorie, are in totu-de-a-un'a mintiun'a pre verfulu limbei. Unu omu li-beru nu ar' trebui se rosiésca nici-odata, nici se-i fia téma de a vorbí ori carui omu ar' fí, nici de a-se uitá in ochii lui. Saraci'a face de perdi si curagiulu si ori ce feliu de virtute. Este anevoia cá unu sacu golu se stee in susu.

Ce ati cugetá voi despre unu principe sau despre unu guvernulu, care ve-ar' oprí prin'unu decretu se ve imbracati cá persónele de distinctiune, sub pedépsa de inchisóre sau de servitude? Nu ati díce óre cà sunteti nascuti liberi, cà aveti dreptulu de a ve inbracă ori-si-cum ve place, cá unu ast'felu de guvernulu este tiranicu? Si cu tóte acestea voi ve supuneti de buna voia unei asemenea tiranii, cându luati pe datorie cá se ve gatiti. Creditoriulu vostru are dreptu, la libertatea vóstra.

Candu ati facutu tîrgulu care ve place, nu ve gînditi de locu la plata, dara creditorii, tînu minte mai bene cá detorisii. Creditorii suntu cea mai superstitiósa clasa a omenimei. Nu se afla mai esactu observatoriu despre tóte epocele calendariului cá dînsii. Terminulu cá se ve platiti detoriile se implinesce fara cá se bagati de séma, si vi se cere plat'a mai inante de a ve fi pregatitu cá se o poteti face. Daca din contra, cugetati la ceea ce detorati, terminulu care vi se va parrea la inceputu asia de mare, vi se va parrea, candu se apropia, prea scurtu; ve veti inchipuí cá tîmpulu si-a pusu aripi la calcáie, dupa cumu are la umeri. Postulu nu este nici-odata mare pentru acei'a cari trebue se platésca la Pasci. Acel'a care ia imprumutu si detorniculu suntu doi sclavi, unulu alu imprumutatorului, altulu alu creditorului; se aveti gróza de acestu lantiu duplu. Pastrati-ve libertatea cá si neatárnarea.

Póte cá voi credeti in minutulu de fácia, cá aveti in destule midilóce care ve permitu se ve multiumiti cáte o mica fantasia; in-se pastrati pentru tempulu betranetieloru si pentru trebuintia atunci candu poteti. Sórele de demanéti'a nu tiene tóta diu'a.

Câscigulu este nesiguru si trecatoriu; éra cheltuél'a este neintrerupta si sigura. Este mai lesne de ziditu dóue sobe decátu a intretiené foculu intr'un'a; — ast'feliu culca-te mai bine necinatu, decátu se te scoli cu detorii. Câsciga ce-ti este cu putintia cá se câscigi, si invétia a pastrá ce câscigi. Acest'a este adeveratulu secretu pentru a schimbá plumbulu in auru si candu vei posedé acést'a pétra a intieleptiunei, nu te vei mai plânge de asprimea tempului si de anevointi'a de a platí impositile.

Acésta invetiatura este acei'a a mintiei sí-a intieleptiunei: — Dara se nu te razimi numai pe munca, pe cumpetu si pe economi'a t'a. Acestea suntu lucruri minunate intru adeveru, inse nu-ti voru fi de nici-unu folosu, daca nu vei avea, inainte de tóte, binecuventarile ceriului. Cereti prin urmare cu umilintia aceste binecuventari; nu fiti nesimtitori la trebuintiele acelor'a cari suntu lipsiti de dênsele, ci dati-le ajutóre si í-i mangaieti. Aduceti-ve aminte, cá Iobu a fostu saracu si cá la urma si-a redobanditu avuti'a.